

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

10 In decima Regum leges canon superabit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Sana quippe ratio etiam exemplis anteposenda est: cui quidem & exempla concordant; sed illa, quantum digniora sunt imitatione, quantum excellentiora pietate.

Cum ergo in naturali jure nihil aliud precipiatur, quam quod Deus vult fieri, nihil, veteri, quam quod Deus prohibet fieri, denique etiam in canonica scriptura nihil aliud, quam in divinis legibus invenitur, divina vero leges natura constant, patet, quod quaecumque divina voluntati, seu canonice scripturae contraria probantur, eadem & naturali juri inveniuntur adversa. Unde quaecumque divina voluntati, seu canonice scripturae, seu divinis legibus postponenda consentit, eidem naturale jus praesertim oportet. Constitutiones ergo vel ecclesiasticae, vel saeculares, si naturali juri contrariae probantur, penitus sunt excludenda.

DISTINCTIO X.

Constitutiones vero principum Ecclesiasticis constitutionibus non praecedunt, sed obsequuntur.

Lex Imperatorum ecclesiastica jura dissolvere non potest.

C. I. Vnde Nicolaus a Papa scribit episcopis in concilio apud Convincium congregatis.

Lege Imperatorum non in omnibus ecclesiasticis controversiis utendum est, praesertim cum inveniuntur Evangelicae, ac canonicae functioni aliquoties obviare. 2. Item Lex Imperatorum non est supra legem Dei, sed subtus. Imperiali judicio non possunt ecclesiastica jura dissolvi. Ad quod ostendendum, duorum horum, d. scilicet Innocentii, & Gregorii satis sufficientia testimonia. Sanctus etiam Innocentius in decretali epistola sua ad Alexandrum Antiochenum episcopum ait: Nam quod sciscitaris, utrum divinis imperiali judicio provincius, ut duae metropoles fiant, sic duo metropolitani episcopi debeant nominari; non visum est ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei ecclesiam commutari, honoresque, aut divisiones perpetui, [quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator] Beatus autem Gregorius scribens ad Theoctistam patriarum, inter cetera. [Si, inquit religionis causa conjugia debere dissolvi dicantur; sciendum est, quia etsi hoc lex humana concessit; lex tamen divina prohibuit] Ecce quemadmodum imperiali judicio non possunt ecclesiastica jura dissolvi. Ecce qualiter, quod lex humana concessit, divina lex prohibuit. Non quod Imperatorum leges (quibus ecclesiastica utitur contra hereticos, saepe contra tyrannos, atque contra pravos quosque defenditur) dicamus penitus renuendas, sed quod eas evangelicis, apostolicis, atque canonicis decretis (quibus postponenda sunt) nullum posse inferre praesudicium asseramus.

1. [Lege] Caput hoc sumptum est ex epistola Nicolai, quae extra in codice bibliothecae Dominicae, de quo dictum est supra dist. 5. c. mala. Titulus autem epistole, hic est. Nicolaus servorum Dei, Reverendissimis, ac sanctissimis confratribus nostris metropolitanis episcopis, & ceteris diversarum provinciarum, ac urbium praesulibus, qui in Convincium villam publicam, secus civitatem Silvanectis convenistis. Eadem epistola nuper impressa est in appendice bibliotheca sancti Patrum.

2. [Obviare] Apud Nicolaum sequitur continenter, ad quod ostendendum, &c. Quae autem apud Gratianum.

a Ivo par. 4. c. 87. Panl. 2. c. 138. Anselm. c. 57. Polyc. l. 1. tit. 77. b al. Idem. c. In ca. adjectis, c. 17. d. Herouin. orig. e Burch. l. 15. ca. 10. Ivo 16. ca. 11. Panl. 2. ca. 139. In 1. epist. 15. c. 2. f. vere visum orig. g. Lib. 9. reg. epist. c. 9. Ivo par. 4. cap. 187. Panl. 2. c. 140. ex ca. adjectis, c. 17.

num sunt interjecta, non sunt hoc loco in epistola, neque in Polycarpo, neq. apud Anselmum, sed verba illa. Lex Imperatorum non est supra legem Dei, sed subtus. a Burchardo, & Ivo citantur ex decretis Pii Papa, c. 3. habentur autem in capitularibus adjectis c. 17. reliqua autem habentur infra in hoc eodem capite, & ecce quemadmodum.

¶ Nihil quod evangelicis regulis obviet, Imperatori agere licet.

C. II. Item Symmachus a Papa in sexta synodo Romana tempore Theodorici Regis.

Non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra divina mandata praesumere, nec quidquam quod evangelicis, propheticis, aut apostolicis regulis obviet, agere.

¶ In ecclesiasticis causis regis voluntas sacerdotibus est postponenda.

C. III. Item Felix a Papa.

Certum est hoc rebus vestris esse salutare, ut cum de causis Dei agitur, juxta ipsius constitutionem, regiam voluntatem sacerdotibus Christi studeatis subdere, non praeserre, & sacrosancta per eorum praesules potius discere, quam docere; ecclesiasticam d. formam sequi, non huic humanitas sequenda jura praefigere: neque ejus functionibus velle dominari, ejus clementia Deus vult tuae pietatis devotionis colla submittere: ne, dum mensura caelestis dispositionis exceditur, eatur in contumeliam disponentis.

C. III. ¶ Bonis moribus, & decretis Romanorum Pontificum, constitutiones contraire non possunt.

Item f.

Constitutiones contra canones, & decreta praesulum Romanorum, vel bonos mores, nullius h. sunt momenti.

C. V. ¶ Quae sacerdotum sunt, regibus usurpare non licet.

Item Nicolaus Papa I. in epistola ad Michaelem Imperatorem, cujus initium est, [Praeposueramus.]

Imperium vestrum suis publicae rei quotidianis administrationibus debet esse contentum, non usurpare, quae sacerdotibus Domini solum conveniunt.

C. VI. ¶ Tribusalia Regum sacerdotali sunt potestati subiecta.

Item Gregorius Nazianzenus in oratione ad cives Nazianzenos angoris plenos, & Magistratum tratum.

Suscipitisne libertatem verbi? libenter accipitis, quod lex Christi sacerdotali vos subijcit potestati, atque istis tribunalibus subdit? Dedit enim & nobis potestatem, dedit & principatum multo perfectiorem principatibus vestris. Aut nunquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus carnis, si terrenis caelestia superentur; si divinis praeferantur humana?

2. pars. Ecce quod constitutiones principum ecclesiasticis legibus postponenda sunt. Vbi autem Evangelicis, atque canonicis decretis non obviari, omni reverentia digna habeantur.

a Et Calixtus epi. 1. & Marcellinus in extrema epist. 2. & in capitulis Hadriani c. 76. ex quo citant. Burchard. & Ivo par. 16. c. 9. Deud. p. 1. & 3. b Burch. l. 15. c. 8. Ivo p. 4. cap. 231. & p. 16. c. 9. Panl. l. 2. c. 141. Polyc. l. 6. tit. 1. c. In exemplari Veronensi est. Felix 3. Ansel. l. 4. c. 11. Polyc. l. 1. c. 18. d. al. ecclesie. e al. dispensationis. f antea legebantur. g Habetur in c. Hadriani, mem. 39. Deud. dedit. par. 1. & 3. h sine orig. i Ansel. l. 3. c. 88. Burch. l. 15. c. 9. Ivo par. 5. cap. 38. & par. 26. c. 10. Polyc. l. 1. c. 18.

C. VII. ¶ *Leges Imperatorum in adiutorium ecclesie licet assumentur.*
Vnde Augustinus ait in dialogo, id est, lib. 2. contra literas Petilianas, c. 38.

SI b in adiutorium vestrum etiam terreni imperileges assumendas putatis, non reprehendimus. ¶ Fecit hoc Paulus c, cum adversus injuriosos, civem Romanum se esse testatus est.

1 ¶ *Ecclesie*] Auctor hujus rubricae caput hoc ita accipit, quasi hic agatur de legibus Imperatorum in favorem ecclesie latis, sicut ibi B. Augustinus Petiliano, & Donatistis haereticis concedat, legibus Imperatorum ipsos in adiutorium suum uti posse, modo id fallaciter non facerent, quod eos fecisse convincit.

C. VIII. ¶ *Reges Pontificibus pro aeternis, & Pontifices Regibus pro temporalibus indigent.*

Item I. Nicolaus Papa I. in epist. 7. ad Michaelem Imperatorem.

Quoniam id eundem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus sic actibus propriis & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discrevit propria 2, volens medicinali humilitate hominum corda sursum efferr, non humana superbia rursus in inferna demergi: ut & Christiani Imperatores pro aeterna vita pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur, quatenus spiritalis actio à carnalibus distaret incurfibus, & ideo e militum Deo & minime se negotiis secularibus implicaret; ac vicissim non & ille rebus divinis praedire videretur, qui esset negotiis secularibus implicatus.

1 ¶ *Huius capituli in codicibus impressis erat praepositus hic titulus.* Cyprianus Iuliano Imperatori: quod est contra omnem temporum rationem. In manuscriptis omnibus, excepto vicedecimo Variano, abest dicitur, Imperatori, quemadmodum & apud Irenaeum. Notum autem habet. Iuliano episcopo aliud perveritatum, Iuliano. Ceterum integrum hoc caput est in epistola Nicolai ad Michaelem Imperatorem, quae incipit, Proposueramus; ex quo refertur infra dist. 96. c. cum ad verum. una cum aliis verbis ejusdem epistolae, ex quibus hac pendet. Et notum est ex Gelasio in tomo de Anathematu vinculo.

2 ¶ *Propria*] In originali est, propriam volens medicinali humilitate sursum efferr. Ivo habet ut Gratianus hic in plerisque codicibus. In nonnullis tamen est, propria volens medicinalis humilitate sursum efferr, quemadmodum etiam infra dist. 96. cap. cum ad verum. Apud Gelasium loco indicato legitur, sic actionibus propriis, dignitatibusque distinctis, & officia potestatis utriusque discrevit, suos volens medicinali humilitate salvari, non humana superbia rursus intercepti, ut & Christiani, &c.

C. IX. ¶ *Leges Imperatorum custodiri oportet.*
Item Leo III. Lothario Augusto.

DE h capitulis, vel praecipis imperialibus vestris, vestrorumque pontificum praedecessorum irrefragabiliter custodiendis, & conservandis, quantum valuerimus, & valeamus Christo propitio, & nunc & in aevum nos conservaturos modis omnibus profitemur. Et si fortasse quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciat is eum pro certo mendacem.

1 ¶ *Vestrorumque*] Epistola haec non est inventa: & in istis verbis videtur subesse mendium, ex quo auctor glossae errandi occasionem sumpsit, quae Christianis Imperatoribus, cujusmodi fuerant praedecessores Lotharii, attribuat illud, quod Isidorus de ethnicis dicit nimirum Im-

a al. assumi. b Ivo p. 4. cap. 173. Pann. l. 2. c. 153. c. Alf. 2. d Ivo p. 4. cap. 188. inf. dist. 96. cap. cum ad verum. e 1. l. Tim. 2. f al. & militans. g al. ne. h Ivo p. 4. c. 176. Pann. l. 2. c. 149. i. al. ghermann.

peratores filios fuisse appellari Pontifices, de qua re optimè Gelasius in tomo de Anathematu vinculo, & infra dist. 21. c. ceteros. Apud Irenaeum legitur, vestris, nostrorumque etiam Pontificum praedecessorum, in Pannormia, nostris nostrorumque Pontificum, & praedecessorum. Sed fortasse cetera quidem vetè apud Gratianum habent: tantummodo ante dictionem, praedecessorum, est addenda conjunctio, & quemadmodum est in Pannormia. Nam hoc significatur, Imperatores illis filios fuisse edere capitula, adhibitis in consuetum Pontificibus regni, quod verissimum est. Omnino haec, quae à Leone scribuntur, spectare videntur ad capitula Caroli, & Ludovici, quae Lotharius in universa Italia servari mandaverat. Nam in legibus Longobardicis, lib. 3. tit. 35. Lotharius ita constituisse traditur. Placuit nobis, ut capitula, quae excelsissimus de capitulari bon. mem. gloriosissimi Domini nostri Caroli, & genitoris nostri Ludovici, Imperat. invictissimi, his omnibus, & fidelibus nostris, & sanctae ecclesiae in regno Italia consentientibus per legem teneantur, & serventur: & quicumque horum capitulorum contemptor exiterit, sexaginta solidis componatur. Id populo Romano, quae iure antiquo Romanorum uti prohiberetur, vultè displicuit: sicut ex c. fi. infra ead. dist. colligi potest, differminatus, etiam rumor fuit eandem esse Pontifici ac populi sententiam. De qua re Leo haec se epistola videtur purgare voluisse: & tamen postea pro conservando iure civili Romanorum, cum eodem Lothario iterum diligentius egit: quod apparet ex dicto c. finali.

C. X. ¶ *Legis auctoritate dissolvitur, quod contra eam fit.*

Item Ioannes VIII. Lothario Imperatori.

Vides a fili charissime, quia quod contra leges accipitur, per leges dissolvi meretur.

C. XI. ¶ *Leges principum, aut regulas patrum contentum non licet.*

Item Gelasius Rufino, & Aprilis episcopi.

Vis autem leges principum, aut regulas patrum aut admonitiones paternas e dicat debere contemni, nisi qui impunitum sibi tantum aetimet transire commissum?

C. XII. ¶ *Leges Romanorum Principum servandae sunt ab omnibus.*

Item Theodorico regi.

Certum est magnificentiam vestram leges Romanorum principum, quas in negotiis hominum custodiendas esse praecipit, multo magis circa e reverentiam beati Petri Apostoli pro sua felicitatis augmento velle servari.

C. XIII. ¶ *Romana lex nullius temeritate debet corrumpi.*

Item Leo III. Lothario Augusto.

Vestram i flagitamus f clementiam, ut sicut haecenus Romana lex vigit absque universis proclis, & pro nullius persona hominis reminiscitur esse corrupta, ita nunc suum robur, propriumque vigorem obtineat.

1 ¶ *Vestram*] Videtur Lotharius populo Romano, quod hic Leo perit, concessisse. Nam in legibus Longobardicis lib. 11. tit. 57. sic habetur, ut interrogetur populus Romanus, quae lege vult vivere, & sequatur constitutio.

Lotharius Imperator.

¶ *Volumus, ut cunctus populus Romanus interrogetur, quae lege vult vivere, ut tali lege, quali lege vivere professi sunt. vivant: illisque denuntietur, ut hoc unusquisque, tam iudices, quam duces, vel reliquis populus sciat: quod si offensionem contra eandem legem*

a Ivo p. 4. inf. dist. 54. c. qui aut. * Ivo p. 4. cap. 179. Pann. l. 2. c. 150. b al. aut. c al. modernas. d Ivo p. 4. cap. 180. Pann. l. 2. c. 151. e al. propter. f Ivo p. 4. cap. 181. Pann. l. 2. c. 152.

